بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2018/HC-A/213
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:**

* ނަން: ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް:**

* ނަން: އިބްރާހީމް ޝަރީފް
* އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A302762
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: އާސަންދިރީގެ
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: އާސަންދިރީގެ / ހދ.ކުޅުދުއްފުށި

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 21 ޝައްވާލް 1439 / 05 ޖުލައި 2018
- ނިމުނު ތާރީޚް: 21 ޛުލްޤަޢިދާ 1440 / 24 ޖުލައި 2019

- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ކޯޓު އަމުރު:**

* ނަންބަރު: 145-J/MD/2018/861
* ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
* މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު
* ނިންމި ތާރީޚް: 19 އޮކްޓޫބަރު 2018

- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
- އިސްފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު އުޘްމާން (ރިޔާސަތު) ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

● ދައުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރު އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އެ އަމުރު އިސްތިޢުނާފު ކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން ބަލައިގަތުމާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މިޤަޟިއްޔާގައި ދައުވާ ކުރައްވާ ފަރާތަކީ ހ. ގުލްފިސާދު / އާސަންދިރިގެ، އިޤްބާލު ޢަލީފުއެވެ.

● ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތައް:

01. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރަށް ބަލާއިރު، އެ އަމުރަކީ، އިޖުރާއު ދަޢުވާގެ މައްސަލަ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ޙުކުމުގެ މައްސަލައިގައި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި، މިފަދަ އިޖުރާއަތު ބަންދުކޮށް ބެހެއްޓުމަށް ނުފެނުނީ، ކުރައްވާފައިވާ އަމުރެއްކަން އެ ކޯޓު އަމުރަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

02. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރަށް އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އެ އަމުރު އިސްތިޢުނާފު ކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި، އެނުކުތާތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ؛

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 (19 އޮގަސްޓް 2018) ކޯޓު އަމުރަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 މާއްދާއާއި، އެޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "މަތީ ދަރަޖާ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު ދަރަޖާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ އުސޫލަށް ޚިލާފަށް ނުކުރައްވައި އަމުރު ނެރުއްވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.03 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަކީ، ދެކެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ނަޒަރަކުން ވިސްނާ ބަލާއިރު، މިމައްސަލަ ބެލުމުގައި ބައިވެރިވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

3.1 **ފުރަތަމަކަމަކީ،** ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރަށް ބަލާއިރު، ކ.ތުލުސްދޫ / އޯޝަންރިޒު، އިޙްސާނު ޢަފީފުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމާއި، ގަނޑުވެރިމާއި، ތިޔާރުކުރުން، ގެންގުޅުމުގެ މައްސަލައިގައި، އޭނާ 20 އޮގަސްޓް 2018 ވަނަ ދުވަހުގެ 09:29 ގައި ބަންދުންދޫކޮށްލައިފައިވާކަން އެއަމުރަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަ ކަމެވެ.

3.2 **ދެވަނަކަމަކީ:** ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި ފަނޑިޔާރު ބަލަންޖެހޭ ސަބަބުތަކެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަމާއި، އެ ސަބަބުތަކުން ކޮންމެ ސަބަބަކަށްބަލައި ދެން އެއްވެސް މިހާލަތުގައި ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން އެމީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާކަމާއި،

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި އެއްގޮތަށް މީހަކު ބަންދުކުރުމުގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ކާފީހާ ހެކިތަކުގައިވިޔަސް، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ނުރައްކާތެރިކަމާއި އަދި އުކުން ތަޙްޤީޤު ކުރުމުގައި ހުރި އުނދަގޫތަކުގެ މިންވަރަށާއި އެކަމުގައި ހިމެނޭ މީހުންގެ އަދަދަށާއި ކުށުގެ ޠަބީޢަތަށާއި، ކުށުގެ ކުރެވުނުގޮތަށާއި، އެ ކުށަކީ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބަށާއި، ޝަރީޢަތްކުރުވާ މިހާ ދިގުދެމި ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބިރު އޮތި ހިނގާ މިންވަރަކަށް ކަމަށާއި، އަދި ހުކުމްކޮށްފި ކުށް ހިނގައި ނަގަލުމުގެ ބިރު އޮތި ހާލަތު މިންވަރަށާއި ފަނޑިޔާރު ތިރީގައިވާ ކަންތައްތައް ވަޒަން ކުރަންޖެހޭނެކަން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/19 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި،

ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހުންގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރުމުން އޭނާގެ ބަންދާއިމެދު 4 ގޮތަކަށް ނިންމިދާނެކަން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބެލުމުން އެނގޭކަމާއި، ބަންދުވެރިޔާ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ 4 ގޮތަކީ ؛

1- އޭނާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ އަމުރެއް ނެރުއްވުން،

2- އެއްވެސް ޝަރުޠެއް ނެތި ދޫކޮށްލުން،

3- ޢާންމު ކަފާލަތުގެ ދަށުން ދޫކޮށްލެވުން،

4- ޢާންމު ސަލާމަތާއިބެހޭ ބަންދުން ދޫކޮށްލެވުން ކަމެވެ.

ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ހުށަހެޅުމުން ޢާންމުގެ ބަންދާއި މެދު އިސްލާމް ބައިނަލްއަޤުވާމީ ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ގޮތެއްކަން ނިންމުމުގައި އުސޫލުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ބާވަތާއި، ކުށުގެ ކުޑަ ބޮޑުމިނާއި، ކުށް ކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި، ކުށްކުރުމުގައި އަނިޔާވެރިކަން ހިމެނޭ ނަމަ އެކަމާއި، ޢާއިލާއި ދުރުކަން ހުރަހެޅިފައިވާ ހާލަތު ބަރަދަނަނާއި، އާންމުގެ ކުރީގެ ރިކޯޑާއި، ކޯޓަށް ހާޟިރުވުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ޢަމަލުކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެކަން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގޭކަމާއި،

ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މީހާގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި، ޢާންމަން ނިސްބަތްކުރެވުނު ކުށް ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަކަށް ހުރި ހުރިކަމާއި، ޢާންމު ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ އެ މައްސަލައިގެ ހެކި ފޮރުވުމަށް ނުވަތަ ހެކިބަސް ދޭން ހުރި މީހުންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރުމާއި ކުރެވިދާނެކަން، ނުވަތަ ކޯޓަށް ހާޟިރުނުވެ ނުވަތަ ފިލައިގެން ކަމަށް، ނުވަތަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަމެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް ބެލެވޭ ސަބަބުތަކެއް ފެނިއްޖެނަމަ، ޢާންމުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ޢާންމު ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ފަސޭހަތަރުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

3.3 ތިންވަނަ ސުވާލު، ކ.ތުޅުސްދޫ/ އޯޝަންރީޗް އިޙުރާރު ޢަފީފުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ ކުށަކީ މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށް ކަން އެނގޭކަމަށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރުން އެނގެން އޮންނަނިރު،

މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށަކީ "ޖިނާއީ ޙައްދު ކުށެއް" ކަމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އިޙުރާރު ޢަފީފުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ ބާވަތަށް ބަލާއިރު، މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމާއި، ގަންގުޅުމާއި، ބޭނުންކުރުމާއި، އެތެރެކުރުން ހިފެހެއްޓުން، އޭނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)އަށް ބަޔާންކުރާ ޖިނާއީ ޙައްދުކުރެއްކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، މަސްތުކުރުވާ މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމާއި، އެގޮތުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށް ތަކަކީ އެކުށް ތަކުގެ ޖަވާއި ބާވަތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިކަންބޮޑު ކުރުގެ އަމަލުތަކެއްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2011/SC-A/33 ޤަޟިއްޔާ އިން ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، ކުރެއް ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހާގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި ފަނޑިޔާރުގެ ކުރިމަތީގައި ހާޒިރުކުރެވޭ ވިޔަސް، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުން ވިއްސަކަން ފަނޑިޔާރަކަށް ފެންނަ ހާލަތުގައި، އެމީހަކު ބަންދުކޮށްފައި ބަހައްޓަންޖެހޭ އެމީހެއްގެ ފަރާތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިކަމެއް ކުރިމަތިވާ ނުހުރެވޭނެކަމަށް ބެލެވޭތީ ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/52 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެނގޭކަން އޮންނަކަމުން.

3.4 ހަތަރުވަނަ ސުވާލު، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަމަކަށް، ނަމަވެސް އިޙުރާރު ޢަފީފުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ

މައްސަލައަކީ މިހާރު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި މައްސަލައެއްކަމުންނާއި، އެ މައްސަލައިގައި އިޖުރާތު ޖަހާފައި ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމަވާފައިނުވާތީ އެ މައްސަލަ ބައްލަވާ ކޯޓުން، އެ މައްސަލަ ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރުކަމާއި، އެކަންކަމުން، އިޖުރާތު ޖަހާފައި ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކުރިމަތިލާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިދިނުމަށް، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ އަލީގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުއްވަންޖެހޭނެކަމުގައެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ޒިކުރުކޮށްފައިވާ ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MD/2018/861 ކޯޓު އަމުރަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަމަށް، ނަމަވެސް އިޖުރާތު ޤަވާއިދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ މައްސަލައަކީ މިހާރު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މައްސަލައެއްކަމުންނާއި، އެ މައްސަލައިގައި އިޖުރާތު ޤަވާއިދު ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމަވަންޖެހޭނީ އެ މައްސަލަ ބައްލަވާ ކޯޓުން، އެ މައްސަލަ ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރުކަމާއި، އެހެންކަމުން، އިޖުރާތު ޤަވާއިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، މި ޤަޟިއްޔާގައި ޒިކުރުކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ އަލީގައި އިޖުރާތު ޤަވާއިދުގެ ބަންދާމެދު އަލުން ގޮތެއް ނިންމަވަންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި މަޖިލީހުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.